Planiranje za zdravlje u Rijeci

U 2017. godini, u riječkoj Gradskoj vijećnici održana je jednodnevna Konsenzus konferencija o zdravlju Grada Rijeke tijekom koje je podnesen izvještaj o radu projekta Rijeka – zdravi grad u proteklom razdoblju, te su odabrana nova prioritetna područja djelovanja projekta. Za Grad Rijeku ovo je treća takva konferencija i označava nastavak duge tradicije koja je započela početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Grad Rijeka principe projekta Zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije slijedi još od davne 1990. godine kada je i formalno iskazana politička podrška projektu. Godine 1996. održana je prva Konsenzus konferencija na kojoj su metodom brze procjene zdravstvenih potreba (RAP) određeni prioriteti projekta za naredno razdoblje. Konferencija je pobudila izniman interes javnosti i struke pa je već u ovoj ranoj fazi projekta bilo jasno kako su građani Rijeke spremni za aktivno uključivanje u procese koji mogu doprinijeti razvoju grada u smjeru zdravije i sretnije zajednice. Iste su godine s radom započele Interesne skupine građana projekta Rijeka – zdravi grad kroz koje su struka i građani dobili priliku zajedničkim radom dati svoj doprinos kako bi grad bio ljepše, sretnije i zdravije mjesto za život. Osim na lokalnoj razini, projekt Rijeka – zdravi grad aktivan je i na razini Hrvatske, kao i Europe. Grad Rijeka jedan je od osnivača Hrvatske mreže zdravih gradova, a veliki korak u razvoju projekta dogodio se 1998. godine kada je Rijeka pristupila Europskoj mreži zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije. U Europsku mrežu Rijeka je primljena tijekom treće faze projekta koja je trajala od 1998. do 2002. godine, a nastavila je biti članom u svim fazama koje su uslijedile sve do danas. Međunarodni ugled koji je Grad Rijeka izgradio svojim dugogodišnjim radom u Europskoj mreži, potvrđen je 2016. godine, kada se gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel, na poziv Svjetske zdravstvene organizacije, pridružio političkim predstavnicima desetak europskih gradova u radu novooformljene Grupe za političku viziju. Cilj rada Grupe je odrediti budući strateški smjer Mreže, kao i dati svoj doprinos kroz prenošenje znanja i iskustava s lokalne razine. Prva Konsenzus konferencija projekta Rijeka – zdravi grad održavala se tijekom dva dana, 28. i 29. lipnja 1996. godine, a prisustvovalo je više od 50 sudionika, dionika iz područja

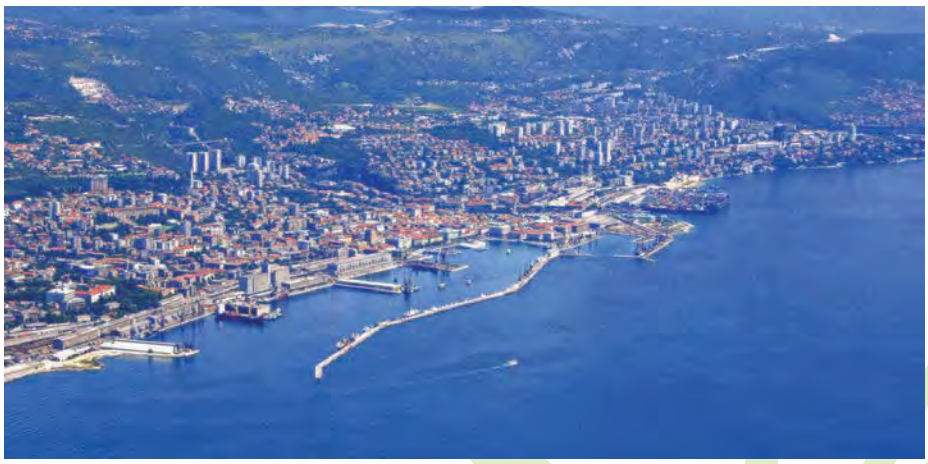

zdravstva, obrazovanja, socijalne skrbi, urbanizma, uprave, politike, kao i građanskog, gospodarskog i nevladinog sektora. Već je tada bila zamjetna velika usklađenost u razmišljanju svih sudionika koji su se vrlo brzo usuglasili oko pet prioriteta rada: unapređenje kvalitete života starijih osoba, podrška osobama s invaliditetom, unapređenje zdravlja djece i mladih, unapređenje zaštite okoliša te održivi razvoj. Oko svakog od prioriteta okupljene su interesne skupine građana koje su tijekom godina dale nemjerljiv doprinos u planiranju i provedbi mnogih projekata, kampanja i akcija. Dana 18. lipnja 2003. godine održana je druga Konsenzus konferenciju koja je ponovno okupila velik broj sudionika i pokazala da interes građana, struke i politike ne jenjava, već naprotiv, potaknut implementacijom projekta postaje sve veći. Tijekom konferencije podneseno je izvješće o aktivnostima projekta u prethodnom razdoblju, promjenama u zdravlju građana Rijeke, kao i rezultatima rada s fokus grupama, koji je proveden uoči konferencije. Zaključak sudionika bio je da je prva etapa projekta uspješno provedena, a konsenzusom je odlučeno da prioritete nije potrebno redefinirati, što je potvrda kvaliteti posla učinjenog na prethodnoj konferenciji. Kao dokaz svog interesa za daljnjim sudjelovanjem, prisutni su posebno istaknuli želju i potrebu da interesne skupine građana nastave s radom. Zajedničkim radom građana, struke, uprave i ostalih dionika u zajednici, rast i razvoj projekta uspješno je nastavljen, a 2017. godine prepoznata je potreba za novim redefiniranjem prioriteta. Tako je 13. rujna 2017. godine u riječkoj Gradskoj vijećnici održana treća Konsenzus konferencija. Slijedeći temeljna načela projekta Zdravih gradova - multisektorski pristup i aktivno sudjelovanje građana, Grad Rijeka je na konferenciju pozvao više od stotinu predstavnika mnogih relevantnih ustanova, udruga, komunalnih društava, gradskih poduzeća, odjela gradske uprave, privatnih poduzeća, kao i skupina građana, a odaziv je bio gotovo stopostotan. Kao još jedan dokaz duha zajedništva građana Rijeke, na Konferenciju se

odazvalo oko stotinu sudionika, a u Gradskoj vijećnici tražilo se mjesto više. Konferenciju je moderirala i vodila predsjednica Hrvatske mreže zdravih gradova prof.dr.sc. Selma Šogorić, a prisutne je na samom početku pozdravio gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel i zaželio im uspješan rad. Uslijedilo je plenarno predstavljanje Izvješća o postignućima i rezultatima projekta Rijeka – zdravi grad te osnovnih pokazatelja Gradske slike zdravlja. Potom su sudionici pozvani da individualno ispune Matricu odabira prioriteta i opredijele se za tri (po osobnom mišljenju) najvažnija. Rad se nastavio u osam malih grupa koje su činili namjerno izmiješani predstavnici svih interesnih skupina, a koordinirali su ih moderatori. Cilj rada bio je da svaka od grupa, koristeći metodu konsenzusa, usuglasi stavove i odabere pet prioriteta za buduće djelovanje u okviru projekta. Predstavnici malih grupa potom su plenarno prezentirali svoje prioritete, a temeljem njihovih prijedloga profesorica Šogorić je na završnom dijelu konferencije sumirala iznesene prijedloge i predložila pet područja djelovanja projekta: otvorenost prema potrebama osoba s invaliditetom, potpora obitelji i mladima, zdravo starenje, cjelovita skrb o duševnom zdravlju i unapređenje kulture življenja, čuvanje javnog prostora te zaštita okoliša. Kao i na prve dvije konferencije, prioriteti su nakon kratke rasprave jednoglasno prihvaćeni. Na samom kraju prisutni su dobili priliku izjasniti se u sklopu kojeg prioriteta bi se željeli uključiti u budući rad. Uzimajući u obzir dosadašnju zainteresiranost i aktivnost građana Rijeke, nije bilo iznenađujuće da se za nastavak rada prijavilo više od 70 sudionika. Sljedeći korak bio je otvaranje novog

projektnog ciklusa, odnosno formiranje tematskih grupa sačinjenih od predstavnika struke, uprave i građana koji će nastaviti djelovati u okviru odabranih prioritetnih područja, kao i početak izrade novog Plana za zdravlje. Kako bi se lakše definirale tematske grupe i način koordinacije rada te izjednačila razina znanja svih sudionika procesa, pod vodstvom profesorice Šogorić održane su tri radionice s novim riječkim širim Timom za zdravlje. Prve dvije radionice bile su fokusirane na uvod u planiranje projekta, definiranje problema na kojima će se raditi, postavljanje kratkoročnih i dugoročnih ciljeva projekta te analizu determinanti problema, a održane su 6. i 7. ožujka 2018. godine. Na radionice su pozvani svi koji su tijekom Konsenzus konferencije izrazili želju za daljnjim sudjelovanjem, kao i osobe iz zajednice koje mogu značajno doprinijeti u okviru odabranih prioriteta. Kako bi se lakše koordinirao rad više od 70 članova šireg Tima za zdravlje, za svaku od tematskih grupa odabrani su voditelji čija je odgovornost organiziranje rada. Tijekom radionice profesorica Šogorić članove tima učila je metodologiji planiranja za zdravlje, a tematske grupe izradile su prvu verziju opisa nultog stanja u svom području te definirale problem na kojem će raditi. Uslijedilo je postavljanje ciljeva rada kao i analiza determinanti odabranog problema. Domaća zadaća do sljedeće radionice bila je nadopuna urađenog, kao i izrada prijedloga aktivnosti te intervencija. U narednim mjesecima tematske grupe su samostalno nastavile s radom sve do rujna, kada je održana posljednja radionica čija je tema bila izbor intervencija i dioničara. S trećom radionicom završila je prva etapa novog ciklusa projekta Rijeka – zdravi grad, a rad će se nastaviti finaliziranjem Plana za zdravlje i njegovim provođenjem u djelo. Osim izrade strateškog okvira projekta, Tim za zdravlje tijekom 2018. godine realizirao je brojne aktivnosti, programe i manifestacije usmjerene na povećanje razine zdravlja u zajednici te time dokazao da ima kapacitete, znanja i energiju za težak, ali važan rad koji je pred njim. Od svojih početaka projekt Rijeka – zdravi grad zajedničkim je radom iznjedrio mnoge uspješne i za Rijeku važne projekte pa je prikladno da godina u kojoj je projekt zakoračio u novu fazu završava upravo s najdugovječnijim od njih - Festivalom stvaralaštva i postignuća djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom. Festival, koji se održava šesnaestu godinu za redom, izvrstan je primjer suradnje organizacija civilnog društva, volontera, osoba s invaliditetom, mladih i osoba starije životne dobi koji zajedničkim radom daju doprinos njegovoj uspješnoj realizaciji. Poticanje upravo takve vrste partnerstva i međusektorske suradnje jedan je od glavnih ciljeva međunarodnog projekta Zdravih gradova pa je Festival ujedno i simbolično utjelovljenje projekta Rijeka - zdravi grad.

Jadran Mandekić
voditelj projekta Rijeka – zdravi grad
Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb
Grad Rijeka
jadran.mandrekic@rijeka.hr